

Προθέσεις

Αφού διαβάσετε παρακάτω το σχετικό κεφάλαιο της σχολικής γραμματικής και το δείγμα ασκήσεων των σχολικών βιβλίων επιλέξτε ποιος σχολιασμός είναι εύστοχος.

Γραμματική Ε' και Στ' Δημοτικού

Είναι μικρές άκλιτες λέξεις που συνοδεύουν μια ονοματική (ή προθετική) φράση και μαζί με αυτή δηλώνουν διάφορες ιδιότητες (τόπο, χρόνο, τρόπο, προέλευση κ.ά.). Μερικές προθέσεις χρησιμοποιούνται και στην παραγωγή/σύνθεση λέξεων.

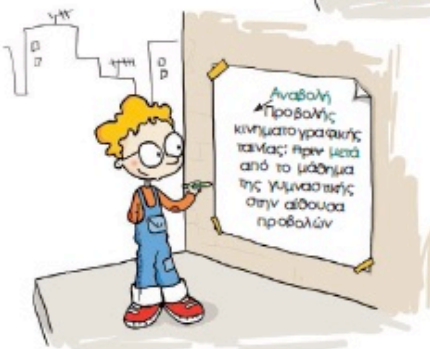
ΕΝΟΤΗΤΑ 13
Δηλώνω σχέσεις
ανάμεσα σε φράσεις

Η πρόθεση

β1 Απλές και σύνθετες προθέσεις

Προβολή
κινηματογραφικής
ταινίας πριν
το μάθημα της
γυμναστικής στην
αίθουσα
προβολών

Αναβολή
Προβολής
κινηματογραφικής
ταινίας: πριν μετά
από το μάθημα
της γυμναστικής
στην αίθουσα
προβολών

Προσέχω τη διαφορά:
πριν } από το μάθημα
μετά }

ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ → Είναι μικρές άκλιτες λέξεις που συνοδεύουν μια ονοματική (ή προθετική) φράση (βλ. ενότητα 16.2) και μαζί με αυτή δηλώνουν διάφορες ιδιότητες (τόπο, χρόνο, τρόπο, προέλευση κ.ά.). Μερικές προθέσεις χρησιμοποιούνται και στην παραγωγή/σύνθεση λέξεων (βλ. ενότητα 17.2).

167

Κατάλογος προθέσεων που χρησιμοποιούνται στη νέα ελληνική γλώσσα

Γραμματική Ε' και Στ' Δημοτικού

- 1) από
- 2) σε
- 3) αντί
- 4) για
- 5) χωρίς
- 6) δίχως
- 7) εναντίον
- 8) λόγω
- 9) εξαιτίας
- 10) κατά
- 11) με
- 12) μετά
- 13) μεταξύ
- 14) μέχρι
- 15) ως
- 16) έως
- 17) ίσαμε
- 18) παρά
- 19) πριν
- 20) προς
- 21) σαν

Η γνώμη της Μαργαρίτας-Ρίτας: Κι εμείς οι μαργαρίτες διαφέρουμε μεταξύ μας.

Επιχειρήματα: .....

(γιατί, επειδή, διότι)

.....

- Συζητήστε στην τάξη τα παραπάνω επιχειρήματα.

Παίξω με τις λέξεις

5 Γράψε τι σημαίνουν οι λέξεις:

κάτασπρος = ...

κατακόκκινος = ...

καταπράσινος = ...

- Στις παραπάνω σύνθετες λέξεις κύκλωσε τι σημαίνει το αρχικό κομμάτι «κατά»:

α. ίδιος με   β. εντελώς   γ. λίγο

6 Αντιστοίχισε τις λέξεις της στήλης **A** με τις λέξεις της στήλης **B** που έχουν την ίδια σημασία:

A

B

κάτασπρες	•	•	ακατάδεκτη
θαυμασμός	•	•	νέο
ψηλομύτα	•	•	ευχάριστη έκπληξη
καινούριο	•	•	ολόασπρες

- Υπογράμμισε στο κείμενό σου τις λέξεις της στήλης **A** και άλλαξέ τις με τις συνώνυμές τους από τη στήλη **B**. Αλλάζει κάτι;

Γράφω σωστά

7 Τι είπε η Μαργαρίτα-Ρίτα στις άλλες παπαρούνες;

.....

8 Γράψε πέντε λέξεις με πρώτο συνθετικό τη λέξη **κατά**.

.....

3. Αναλύστε το σύνθετο ρήμα στα συνθετικά του και σχηματίστε το ουσιαστικό που παράγεται:

Σύνθετο ρήμα	Ανάλυση στα συνθετικά	Ουσιαστικό που παράγεται
υποδέχομαι	υπό + δέχομαι	υποδοχή
εξειδικεύω		
ανταμείβω		
συμμετέχω		
αποστέλλω		
μετακομίζω		
παραδίδω		

77

Τι πιστεύετε ότι θα έπρεπε να προστεθεί στον παρακάτω σχολιασμό για να είναι εύστοχος;

Οι προθέσεις διδάσκονται στα παιδιά από την Γ' τάξη του δημοτικού. Δεν πρόκειται για ιδιαίτερα απαιτητικό γραμματικό φαινόμενο. Η γνώση που αποκτάται αρχίζει από μια πρώτη επαφή του παιδιού με τον κόσμο των προθέσεων με το να μάθει ότι μπορεί να φτιάχνει σύνθετες λέξεις με α' συνθετικό μια πρόθεση και ότι αυτή η πρόθεση, όταν μπαίνει μπροστά από λέξεις, αλλάζει και τη σημασία τους.